

Герашченко Віта Володимирівна. Формування деонтологічної компетентності майбутніх викладачів правознавства у вищому педагогічному навчальному закладі.

У статті визначаються сучасні шляхи до формування деонтологічної компетентності майбутніх викладачів правознавства, в основу яких покладено підвищення рівня професійної підготовки викладачів та їх етико-деонтологічного рівня. Деонтологічна компетентність визначається як процес набуття знань, умінь і навичок шляхом виховного освітнього процесу на формування норм професійної поведінки.

Ключові слова: деонтологічна компетентність, викладач правознавства, деонтологія, етика, професіоналізм.

Herashchenko Vita. Formation of deontological competence of future law teachers in higher education institutions.

The article defines the modern ways of forming the deontological competence of future law teachers, which is based on raising the level of teachers' professional training and their ethical and deontological level. Deontological competence is defined as the process of acquiring knowledge, skills and abilities through the educational process for the formation of norms of professional behavior.

Key words: deontological competence, teacher of law, deontology, ethics, professionalism.

УДК 37.017: 378.035.6

ДАНИЛОВА Г. С.,

член-кореспондент Міжнародної Академії Акмеологічних наук,
кандидат педагогічних наук, доцент,
м. Київ, Україна

ПРОФЕСІОНАЛІЗМ ВИКЛАДАЧА ВИЩОЇ ШКОЛИ З ПОЗИЦІЙ АКМЕОЛОГІЇ: ПЕРЕДУМОВА ЯКІСНОЇ ПІДГОТОВКИ НОВОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРОФЕСІЇ – ТЬЮТОР

Постановка проблеми та її актуальність. Сучасний мінливий світ третього тисячоліття, де поряд із значними досягненнями в науці й техніці відбуваються страшні аварії і катастрофи, суттєво впливає на формування біосфери. Як наслідок, ці протиприродні процеси негативно відображаються на функціонуванні системи «Людина і Світ» та загрожують існуванню цивілізації й навіть самому життю на Планеті Земля. Проте, науково стверджується, що рівень розвитку суспільства в межах будь-якої Держави визначається як основними типами господарства, так і встановленою ієрархією цінностей, інтересів і вихованістю людей. Визнано, головним чинником якісного розвитку Держави, є «людський капітал» - освічені й висококваліфіковані люди. Тому нинішні реалії потребують вдосконалення Людини як особистості й найвищої цінності суспільства та прогресивного його розвитку.

Головна місія тут належить системі освіти. У Національній доктрині розвитку освіти зазначається: «Освіта – основа розвитку особистості, суспільства, нації та держави, запорука майбутнього України. Вона є визначальним чинником політичної, соціально-економічної, культурної та наукової життєдіяльності суспільства. Освіта відтворює і народжує інтелектуальний, духовний та економічний потенціал суспільства» [12, с.7].

Відомо, профілююче значення в освітньому просторі займає професіоналізм педагогічних кадрів. І потреба України підвищити свій імідж до високорозвинених країн, потребує запозичення у них нових підходів, форм і традицій сфери освіти й науки. Аналіз досліджень науковців Європи, Америки у цьому контексті, зумовили нас зосередитись на специфіці змісту і технологій діяльності тьютора. Уточнюємо, тьютор (англ. tutor від лат. tueor - спостерігаю, пікуюся) – педагог-наставник в англійських старших класах граматичних шкіл і педагогічних коледжів. Тьютори призначаються з досвідчених викладачів; у навчальний час вони викладають

предмет за своєю спеціальністю, після уроків – ведуть виховну роботу з 5-15 учнями. Особливо широко так звана тьюторіальна система застосовується в англійських педагогічних коледжах, а також в Оксфордському і Кембриджському університетах, де вона виникла ще в XIV ст. Ця система практикується також у американських університетах [13].

Відродно, що і в колі українських науковців виявляється зацікавленість до цих існуючих напрацювань. Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова пропонує упровадження назви посади «тьютор» до Класифікатора професій України, що потребує розробки змістовного проекту для підготовки цієї нової педагогічної професії. Ця пропозиція заслуговує позитивної оцінки.

Враховуючи складні умови глобалізації XXI століття і прагнення України щодо відродження національної незалежності, вважаємо доцільним здійснювати підготовку, перепідготовку кадрів усіх галузей на інтегрованих засадах у синтезі наук про людину. Нові ідеї і парадигми несуть в освіту нові метанауки в системі людинознавства. До їх числа відноситься акмеологія (гр. акме - вища ступінь чогось, вершина, вдосконалення + logos - слово, поняття, вчення).

Ця інтегративна наука узагальнює знання із різних суміжних галузей розвитку людини. Людина в акмеології розглядається як суб'єкт життєдіяльності, здатна до самовдосконалення власного життя й професійної діяльності. Акмеологія звернена до Homo Sapiens (розумна людина). Homo Sapiens – це людина рефлексивна, здібна до саморозвитку, своїх діянь, усвідомлення певних схем і правил, знає шляхи повної життєвої самореалізації.

Принагідно відзначити, що сьогодні викладач вищих навчальних закладів виступає як провідний суб'єкт модернізації та інтеграції наукової, освітньої і виробничої діяльності вищої освіти. Він покликаний володіти глибокими професійними знаннями, вміннями й прогнозувати інноваційні підходи.

Аналіз наукових праць, присвячених проблемі. У даному дослідженні суб'єктом модернізації науково-освітньої системи є викладач вищого навчального закладу з урахуванням продуктивності його діяльності, від досконалості якої залежить вихованість та якісний рівень професійної підготовки тьюторів.

У наших дослідженнях ми орієнтуємося на провідні джерела відомих учених щодо історичного розвитку педагогічної науки, системи вищої освіти й галузі безперервного навчання дорослих (А.М. Алексюк, В.П. Андрущенко, В.І. Бондар, В.Г. Вершловський, А.Г. Дмитренко, О.В. Даринський, М.І. Дробноход, Н.М. Дем'яненко, В.Ю. Кричевський, В.І. Маслов, В.К. Майборода, О.Г. Мороз, В.А. Онушкін, Г.С. Сухобська, П.В. Худоминський та інші), а також у галузі акмеології і психології та тьюторства (Б.А. Ананьєв, Г.І. Анікінщик, О.О. Бодальов, Ю.О. Гагін, А.О. Деркач, В.Г. Зазакін, Н.В. Кузьміна, В.М. Максимова, С.Д. Пожарський, Є.В. Селезньова, О.П. Ситніков, Сунь Сяопэн та інші).

Однак, аналіз досліджень названих авторів дає підставу для висновку, що при достатній увазі до вдосконалення професіоналізму кадрів різних фахів, професіоналізм педагогічних працівників із позицій акмеологічного підходу залишається ще недостатньо теоретично та методично дослідженим, тому не знайшов повного відображення у педагогічній практиці.

Мета статті: розкрити сутність, зміст і структуру вдосконалення майстерності викладача вищої школи згідно розробленої акмеологічної професійної моделі до рівня досягнення в діяльності власної вершини «Акме»; прогнозувати можливість якісної підготовки педагогічної професії – тьютор, відповідними викладачами.

Виклад основного матеріалу. Визнано, що країни з високорозвиненою ринковою економікою відзначаються відмінним розвитком освіти, науки і культури. Це три кити, на яких тримається сучасна цивілізація. Ми представляємо структуру

«людського капіталу», що змодельював Геррі Беккер, який за розроблення теорії економічного підходу до соціальних питань отримав у 1992 році Нобелівську премію (рис 1).

Безперечно, на сучасному етапі поряд із модернізацією освіти необхідний новий тип викладача, якому притаманні інтелектуальні та ділові якості. Тут важливо пам'ятати вислів геніального українського педагога К.Д.Ушинського: «У вихованні все повинно будуватися на особистості вихователя, тому що виховна сила впливає з живого джерела людської особистості. Жодні статuti і програми, жодний штучний організм закладу, як би хитро він не був придуманий, не може замінити особистості в справі виховання [14,с.205].

Головним критерієм викладацької діяльності є якість навчальної продукції студентів і розвиток їх особистісних якостей. Викладач покликаний стати «душею» навчального закладу, в його руках, у значній мірі, майбутнє як вихованців, так і країни. Він повинен володіти достатньою сумою психолого-педагогічних знань про людину, про її взаємодію з іншими суб'єктами, про себе як суб'єкта освітньої діяльності. Останнє зобов'язує викладача «з'ясувати для самого себе свою власну свідомість», тобто пізнати й утвердити себе.

Як уже описувалося, наука акмеологія – це знання про вершини, наука, що вивчає найвищу ступінь розвитку Людини. Цій науці надається вагома роль у багатьох зарубіжних країнах. У нас перші кроки становлення і розвитку акмеологічної науки розпочалися в Державній академії керівних кадрів освіти МОН України (ДАККО) у 1996 році згідно авторського проекту «Акмеологія – наука XXI століття». Проте, у науковому колі того часу, переважали значні заперечення щодо розвитку акмеологічної науки в Україні. Також не схвалювалась позиція ДАККО про формування україномовного її середовища та здійснення навчального процесу з керівними кадрами в цьому спрямуванні. Адже, раніше - в Центральному інституті вдосконалення вчителів українська мова була якби іноземною, чужою. І в силу політичних протиріч та реорганізацій у 1999 році ДАККО ліквідовують.

Але нам пощастило продовжувати акмеологічні дослідження з 2000 року вже на базі Київського міського педагогічного університету імені Б.Д. Грінченка (далі - Університет), який очолювала в ті часи З.Ф. Сіверс.

Акмеологія в сучасній трактовці її предмета розуміється як теорія вищих досягнень людини і цивілізації, а методологічна категорія «Акме» розглядається як універсальний феномен, як можливість вищих досягнень людини у різних просторах її буття, видах діяльності, у різних формах їх здійснення у всі вікові періоди людини (О.О.Бодальов, А.О. Деркач, Н.В.Кузьміна, Н.Ф. Вишнякова, Ю.О. Гагін, В.Г. Зазикін, В.М. Максимова, А.К. Маркова, О.П. Ситніков, С.Д. Пожарський, В.М.Тарасова та інші) [10; 2; 1; 9; 4].

Враховуючи перспективність акмеології в умовах сучасної глобалізації, поширеними стають такі атрибути як «акмеологічність» соціокультурного і соціополітичного буття людини. «Людина акмеологічна» ніколи не зупиняється на досягнутому, вона перебуває у постійному пошуку, в процесі самовдосконалення, в творчості. Така людина здатна створювати кращі світові зразки досягнень у всіх сферах своєї життєдіяльності, забезпечувати науково-технічний прогрес, культурні цінності й шедеври творчості, випереджуючи масову практику. Вищі «Акме» форм діяльності людини, включаючи професійну, управлінську і «що підлягають дальшій трансляції в культурі» [9].

У такому ж розумінні ми і розглядаємо у наших дослідженнях сутність терміну «акмеологічна освіченість викладача». Акмеологічний підхід до освіти спрямований на вдосконалення Людини в освітньому середовищі від однієї вершини до іншої, на

досягнення «Акме» у різних видах зрілості людини, в її творчості і здоров'ї, у розвитку всіх її життєвих сил [1; 2; 4; 9; 10].

«Акме» людини (викладача) – феномен можливості досягнення викладачем вершин свого розвитку як індивіда, суб'єкта діяльності, особистості й індивідуальності чи вдосконалення діяльності. Мотив сходження до «Акме» - усвідомлена викладачем причина його руху до особистісної вершини.

Фундаментом самовдосконалення професіоналізму суб'єкта діяльності виступає феномен творчості. Творчість - головний спосіб формування майстерності і є основним їх критерієм. Пріоритетна роль у розвитку творчого потенціалу належить самому суб'єкту. Основоположною категорією акмеології є категорія «професіоналізм». Ця категорія повинна відповідати вимогам важливого методологічного принципу акмеології та психології – єдності особистості й діяльності. В акмеологічному розумінні, на думку А.О. Деркача, професіоналізм – це така властивість розвиваючої особистості, у якій інтегровані особистісні та діяльністі сторони явища [2, с.60].

У наших дослідженнях професіоналізм викладацьких кадрів також орієнтований на особистісно-професійний їх розвиток. Ми здійснюємо новий підхід щодо методології професіоналізму. З цією метою автором (Г.С. Даниловою) розроблена акмеологічна професійна модель викладача ВНЗ, в якій органічно поєднані її складові: 1. Компетентність; 2. Особистісна орієнтація; 3. Духовно-моральна культура; 4. Акмеологічна професійна позиція викладача (рис.2). Деталізуємо сутність моделі викладача.

1. Компетентність (лат. *competetia* - відповідальність) – коло повноважень особи, коло питань, з яких вона має певні знання та досвід. Компетентність – здібність до інтеграції знань і навичок, способів їх використання в умовах мінливих вимог середовища. В наукових дослідженнях визнаються наступні типи компетентності: соціальна, соціально-психологічна, концептуальна, професійна компетентність.

Для акмеології особливо істотною є професійна компетентність, яка орієнтована на досягнення найвищого рівня професіоналізму в різних видах діяльності. Компетентність у системі понять акмеології виступає як якість особистості, що стала справжнім суб'єктом діяльності й професії.

*1. Компетентність (висока професійна кваліфікація):

- 1.1. Психолого-педагогічні, акмеологічні й спеціальні знання.
- 1.2. Теоретико - практичні, управлінські, тьюторські й методичні знання.
- 1.3. Психолого-педагогічні, управлінські, акмеологічні, тьюторські вміння.
- 1.4. Педагогічні, психологічні, управлінські здібності.
- 1.5. Досконалий рівень особистісно-ділових і професійно-важливих якостей.
- 1.6. Реалізація перспективної мети щодо особистісно-професійного розвитку.
- 1.7. Ціннісні орієнтації, мотиви спрямованні на самовдосконалення й раціональні підходи щодо професійної підготовки тьюторів.

*2. Особистісна орієнтація:

2.1. Самореалізація у контексті акмеологічної моделі «Я – концепція» в динаміці від «Я – реальний» до «Я – перспективний (ідеальний)».

2.2. Життєва позиція.

*3. Духовно – моральна культура:

- 3.1. Моральна свідомість.
- 3.2. Моральна діяльність.
- 3.3. Моральні відносини.
- 3.4. Громадянська позиція.

*4. Акмеологічна професійна позиція викладача-педагога.

Комплексний характер людського капіталу

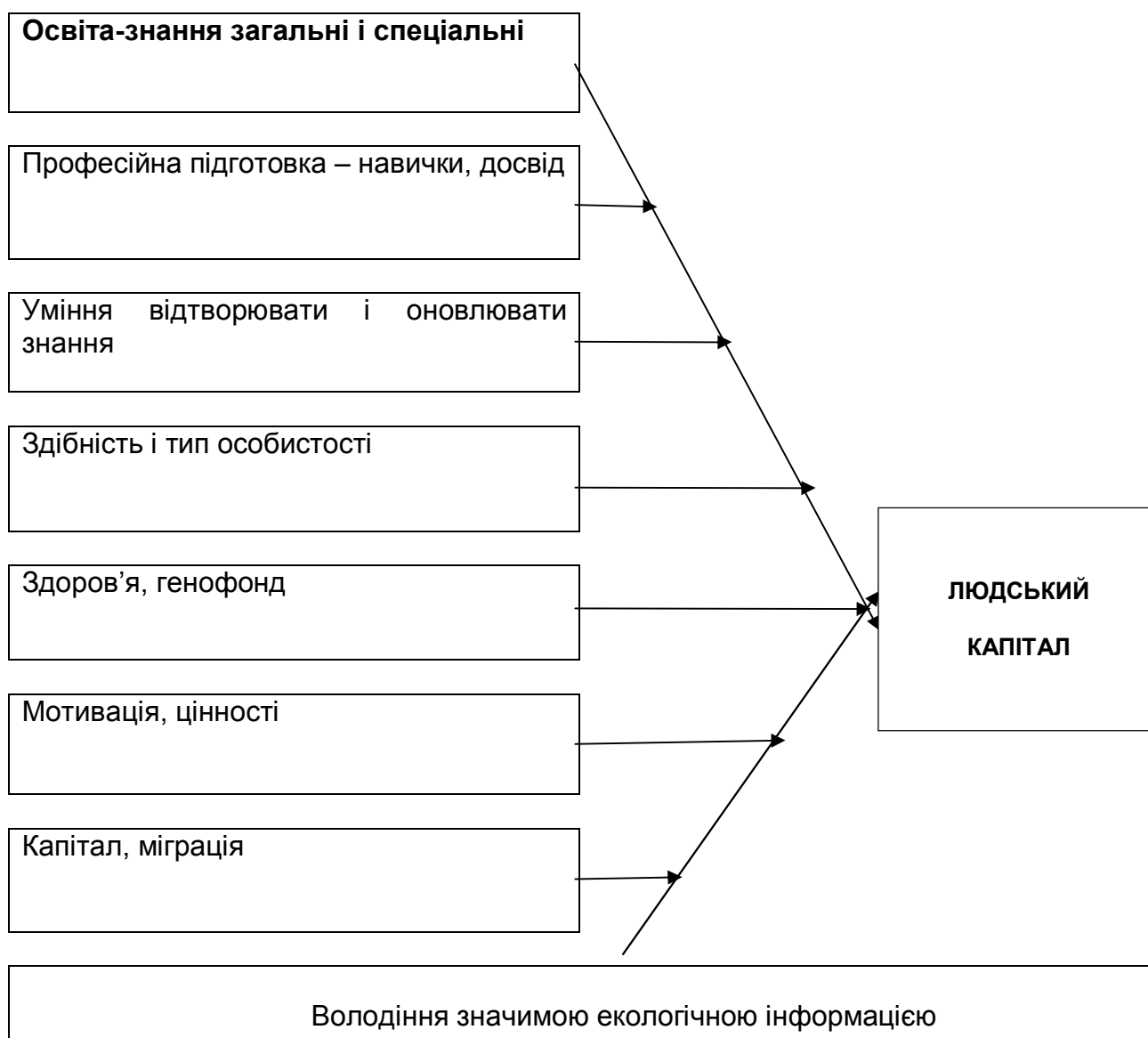
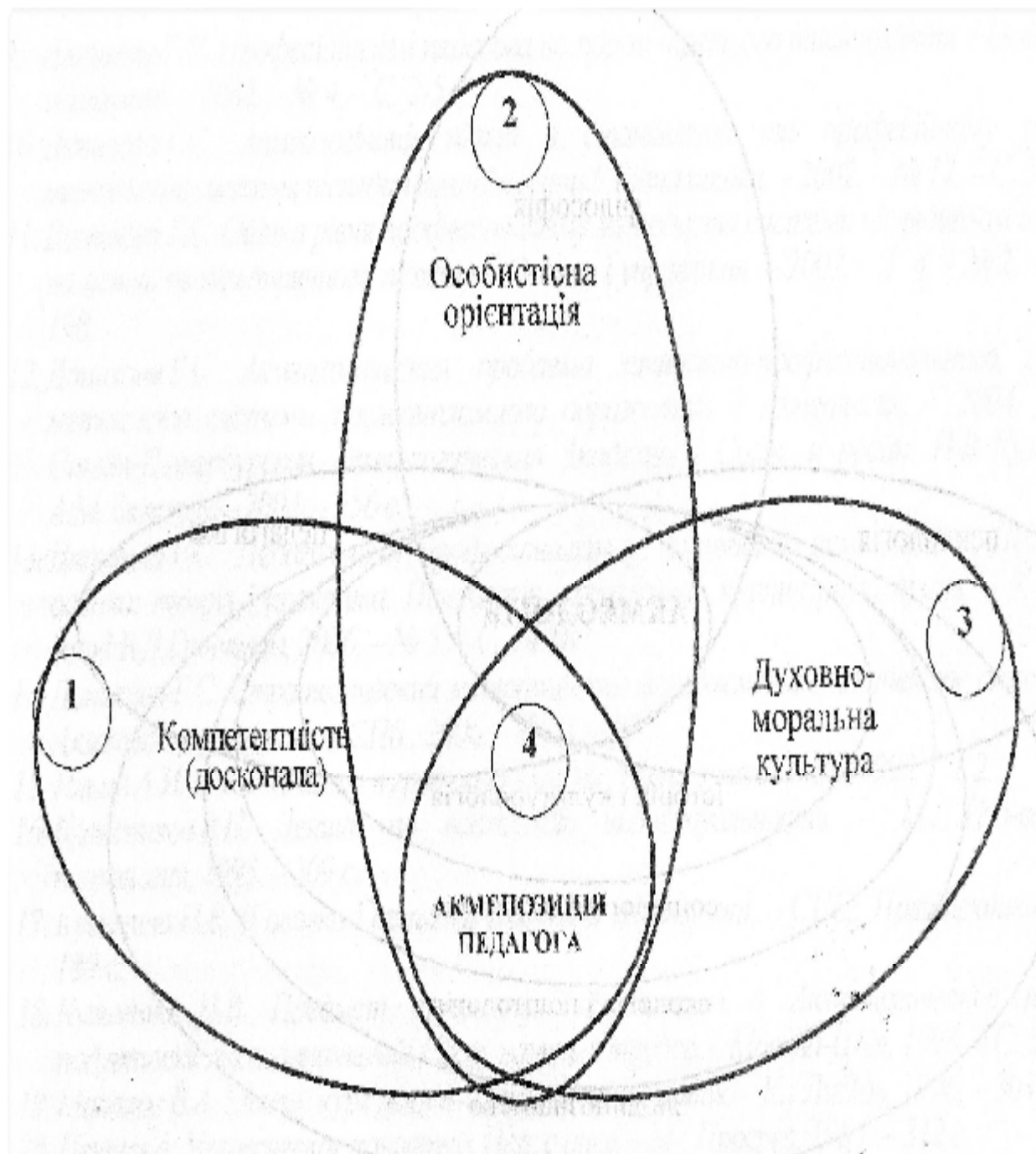

Рис.1. Структура людського капіталу

2. Особистісна орієнтація – це стійке глибоке усвідомлення власної значущості, відповідальності перед Державою, собою за результати викладацької діяльності. Це вміння стратегічно прогнозувати й оцінювати досягнення науки, психологічна готовність викладача до нововведень, наявність у нього ефективної позиції щодо моделювання саморозвитку й самореалізації власного «Я».

Сутність цього компоненту спроектована на самореалізацію у контексті акмеологічної моделі «Я-концепція» в динаміці від «Я-реальний» до «Я-перспективний» (ідеальний). «Я-концепція» - усвідомлена система уявлень індивіда про самого себе, взаємодії його з іншими людьми і ставлення до самого себе. «Я-концепція» - образ власного Я, який включає компоненти: когнітивний (образ своїх якостей, здібностей, соціальної значимості тощо); емоційний (самоповага, самоприниження); оцінково-вольовий (прагнення підвищити самооцінку, завоювати повагу), а також поряд з реальним Я, включає й ідеальне «Я».

Рис. 2. Акмеологічна професійна модель вчителя ВНЗ.

Складовою названого компоненту є життєва позиція особистості, тобто вчителя. Життєва позиція - це вибраний особистістю спосіб власного життя, сукупність життєвих відносин, цінностей ідеалів і знайдений характер їх реалізації, котрий забезпечить становлення Людини і перспективний хід її життя.

3. Духовно-моральна культура – система психологічних рис, особливостей, котра виражає міру усвідомлення людиною Буття, свого місця в житті й виявляється в її ставленні до Світу та до себе. Вихідним моментом формування духовного світу особистості є знання, а серцевиною – світобачення. Духовність, з позицій вчених - акмеологів, - це досягнення людиною (в психології й акмеології – особистістю) вищого рівня розвитку. Духовність пов'язана з мудрістю, здібністю з позицій

людяності ставитися до помилок людей, запалюючи і зміцнюючи їх душевно і духовно. Втрата духовності рівнозначна втраті людяності.

Духовність – індивідуальне самовираження у системі мотивів особистості двох фундаментальних потреб: ідеальної потреби пізнання й соціальної потреби жити, діяти «для інших». Духовність – компонент «Акме» особистості – викладача [3, с.34]. Діяльність викладача у сфері духовного виробництва зумовлює специфіку професійної педагогічної моралі. Мораль – феномен складний і різноплановий, проте, враховуючи мету нашого дослідження зосереджуємо увагу на такі складові частини моралі: 1) моральна свідомість; 2) моральна діяльність; 3) моральні відносини; 4) громадянська позиція. Важливою складовою моральної свідомості є ціннісні орієнтація. Вона висвітлює те, «...заради чого діє Людина, чому вона присвячує свою діяльність» [11, с.86].

4. Акмеологічна професійна позиція викладача - педагога. Сфера викладацької діяльності, її специфіка вимагає від викладача мати чітку власну позицію, вміти науково її обґрунтувати, відстояти та спрогнозувати результати досягнень у професійній діяльності. Акмеологічна позиція викладача ніби «впливає» із фундаменту його «професіоналізму», у якому органічно поєднані компетентність, особистісна орієнтація і духовно-моральна культура.

Відомо, особистісний розвиток відбувається тоді, коли поповнюються знання, розширюється кругозір, удосконалюються інтелектуальні вміння. Досить своєрідно визначив О.А. Деркач місію особистості, наголошуючи, що місія особистості – смислова стратегічна мета, яка реалізується через життєвий і професійний шлях. Тут же вчений коментує пріоритетність потенціалу особистості в процесі її самореалізації та обґрунтовує, що особистісний потенціал в акмеологічному розумінні включає в себе не тільки здібності, але систему постійно поновлюваних ресурсів – інтелектуальних, психологічних, вольових та інших, які примножуються і сприяють прогресивному особистісному і професійному розвитку [2, с.225-226].

Багаторічні дослідження вчених-акмеологів (Н.В. Кузьміна, С.Д. Пожарський, П.Е. Паутова) у межах професійної діяльності дали можливість обґрунтувати акмеологічну структуру професіоналізму [1, с.336]. Самовдосконалення викладацької майстерності супроводжується змінами у його професійній самосвідомості. Професійна самосвідомість – це процес і результат рефлексії поведінки особистості в діяльності, усвідомлення викладачем себе у своїй професії, в системі відношень «Я – професія». Оцінювання – це одна із форм відношення викладача до світу, до знань, до діяльності, людей, до себе.

Самооцінка є фактором формування професійної самосвідомості, котра вважається найважливішим показником особистісно-професійного розвитку викладача. Аналізуючи дослідження вчених Н.В. Кузьміної, С.Д.Пожарського В.М. Максимової, К.А. Абульханової-Славської, В.А. Вострова, А.К. Маркової, Ю.О. Гагіна та ін., ми приєднуємося до їх підходів і вважаємо доцільним виділити певні групи викладачів ВНЗ за рівнем їх акмеологічного розвитку:

- 1) викладач нормативного рівня – «Виконавець»;
- 2) викладач пошукового рівня – «Новатор»;
- 3) викладач творчого рівня - «Акмеолог».

Викладач-акмеолог з яскраво вираженою творчою індивідуальністю стає методологом свого «самобудівництва» і створення навколо себе акмеологічного освітнього середовища, що спонукає до творчості як викладачів, так і студентів. Акмеологічний підхід викладача полягає в проектуванні й реалізації педагогічних систем, спрямованих на розвиток творчої індивідуальності студента (тьютора) на основі принципів індивідуалізації і самореалізації, саморозвитку і рефлексивного управління. Самовдосконалення людини - це одна з основ досягнення вершин

творчого потенціалу. Наші довготривалі тестування підказали доцільність майстерність викладача визначати через кваліметричне вимірювання, так як об'єктивна оцінка стає мотивом досягнення професійного «Акме».

Відомо, підготовка майбутніх спеціалістів, зокрема, тьюторів у вищих навчальних закладах повинна бути якісною. Вважаємо, що в навчальному процесі доцільно тьюторів також озброювати теорією саморуку до вершин «АКМЕ» професіоналізму і продуктивності, так як і викладачів ВНЗ.

Як уже зазначалося, успішно акмеологічні дослідження проводилися на базі Київського міського педагогічного університету імені Б.Д. Грінченка. У цьому контексті проводилися масові акмеологічні форуми: Міжнародні науково-практичні конференції, семінари, «круглі столи», симпозиуми, наради і т. п. Створена і зареєстрована в Міністерстві юстиції ВГО «Українська Академія Акмеологічних наук», у структуру якої входить 24 осередки, які проводили акмеологічні дослідження у всіх областях країни та Криму [8].

Поряд із тим, активно впроваджувалися акмеологічні технології в школах України згідно авторського проекту «Акмеологічна школа – школа майбутнього» [5]. Так, у 2007 році понад 50% столичних шкіл уже реалізували інноваційні акмеологічні технології. Деякі з цих досліджень оприлюдненні в пресі [6; 5; 7; 8].

Висновки. Підсумовуючи вище сказане, слід зазначити, що результати понад двадцятирічних акмеологічних досліджень згідно авторського стратегічного проекту «Акмеологія – наука XXI століття» щодо вдосконалення професіоналізму педагогічних кадрів, у тому числі викладачів ВНЗ, уможлиблює розвиток у них творчого потенціалу, свідомості та рефлексії, самовдосконалення майстерності до рівня досягнення власного «Акме». Адже підвищення майстерності у викладачів ВНЗ – це є вагомою передумовою якісної підготовки тьюторів.

Вважаємо доцільним у такому ж контексті, як акмеологічна модель викладача ВНЗ, здійснювати професійну підготовку тьюторів. Структуру акмеологічної моделі тьютора доцільно орієнтувати на модель викладача, але зміст компонентів моделі слід спростити (особливо – компетентність) згідно з функціональними обов'язками навчаючих тьюторів. Ми представляємо у додатку №1 фрагмент плану підготовки тьюторів з позицій акмеологічного підходу.

Наші багаторічні дослідження з позицій акмеології на всіх ієрархічних рівнях сфери освіти і науки свідчать про ефективність якісного вдосконалення професіоналізму й продуктивності діяльності педагогічних кадрів та стабілізації високоосвіченого «людського капіталу». Відповідні результати забезпечують прогресивний розвиток іміджу України у світовому масштабі

Тематичний план професійної підготовки тьюторів з позицій акмеологічного підходу «Методика розвитку власного професійного «Акме» (вершини)

№	Тема курсу	В	Л	С	К	Т
1	2	3	4	5	6	7
1.	Становлення акмеології як науки. Історико-філософські передумови виникнення акмеології.	2	2			
2.	Акмеологічний підхід у сучасній педагогіці, формування ціннісних орієнтацій в епоху світової глобалізації.	4	2		2	
3.	Акмеологія шкільної освіти у контексті методології сучасної науки.	2	2			
4.	Соціально-терапевтична функція освіти з позицій акмеології як	2		2		

	чинник здоров'я людини, соціуму. Мотивація здорового способу життя в освіті майбутнього педагога – тьютора.					
5.	Принципи фундаментальної (базової) акмеології. Класифікація акмеології.	2	2			
6.	Філософська антропологія та акмеологія. Розвиток особистості на засадах національного виховання. К.Д. Ушинський – основоположник антропологічного підходу в розвитку дітей. Виховний ідеал за Г. Ващенко.	2	2			
7.	Джерела синергетичної акмеології. Соціальна синергетика. Соціальна філософія та акмеологія.	2	2			
8.	Самовдосконалення людини (тьютора педагогічного закладу) як одне із основ досягнення власного «Акме» (вершини), прагнення до ідеалу. Етапи руху індивідууму до акме соціуму.	4	2			2
9.	Проблема індивідуальності тьютора в професійній акмеології.	1	1			
10.	Акмеологічні технології особистісного розвитку творчого потенціалу тьютора навчального процесу. Використання методів кваліметричного вимірювання результатів.	2	2			
11	Акмеологічні проблеми педагогічного навчання у ВНЗ: пошуки і перспективи.	1				1
12.	Вершини творчості видатних українських Постатей та їх роль у прогресивному розвитку людства (Т.Шевченко,К.Ушинський, Б.Грінченко, Г. Сковорода, Л.Українки, В.Вернадський, В. Стус, Л. Лук'яненко та інші).	4		2	2	
13	Україна – живий організм. Ти – його клітина. Твоя місія у розвитку іміджу країни у складних умовах глобалізації.	2				2
	Всього	30	17	4	4	5

Пояснення щодо окремих скорочень у тематичному плані: 3. В.- Всього; 4. Л. – Лекція; 5. С. – Семінар – практикум; 6. «Круглий стіл»; 7. Т. – Тематична дискусія.

ЛІТЕРАТУРА

1. Акмеология качества профессиональной деятельности специалиста: Монография / Н.В. Кузьмина, С.Д. Пожарский, Л.Е. Паутова. – Санкт-Петербург – Коломна – Рязань, 2008. – 376 с.
2. Акмеология : учебное пособие / Деркач А., Зазыкин В. – СПб., 2003 – 256 с.
3. Ананьев В.Г. Человек как предмет познания / Ананьев В.Г.– Л., 1968. – 338 с.
4. Данилова Г.С. Вдосконалення Людини на історичних етапах генезису філософії в контексті акмеологічних мотивів / Данилова Г.С.; Інститут інноваційних технологій і змісту освіти МОН України // Проблеми освіти : Наук. зб. - К., 2012. – Вип. №70. Частина II.– С.171 - 181.
5. Данилова Г.С. Акмеологічна школа–школа майбутнього / Данилова Г.С. // Директор школи. - 2010. - №5. – С.18 – 32.
6. Данилова Г.С. Акмеологія і професіоналізм в умовах глобалізації / Данилова Г.С. // Акмеологія – наука XXI століття : Матеріали Міжнародної науково–практичної конференції / Ред. колегія: З.Ф. Сіверс, Е.В. Белкіна, Г.С. Данилова (упорядник та науковий редактор – Г.С. Данилова). - К., 2005. - С. 81 - 93.
7. Данилова Г.С. Професіоналізм викладача вищої школи в контексті акмеології: національний ресурс патріотичного виховання студентів / Данилова Г.С. // Вища освіта України: Теоретичний і науково-методичний часопис. - №3. – Додаток 1: Інтеграція вищої освіти і науки. – Київ, 2015. – С. 67 -73.
8. Данилова Г.С. Акмеологія управління: інноваційний ресурс удосконалення стратегічного управління кафедрами вищої школи / Данилова Г.С. // Проблеми освіти : Наук. зб. / Інститут інноваційних технологій і змісту освіти МОН України. – К., 2013. - Випуск №77. - Частина 1. – С. 59 - 70.

9. Деркач А.А. Акмеология: личностное и профессиональное развитие человека. Методолого–прикладные основы акмеологического исследования / Деркач А.А. – М., 2000. – 345 с.
10. Кузьмина Н.В. Предмет акмеологии / Кузьмина Н.В. – СПб., 2002. – 189 с.
11. Малахов В.А. Етика : Курс лекцій. Навч. посібник / Малахов В.А. - К.,1996. – 304 с.
12. Національна доктрина розвитку освіти. Указ Президента України від 17 квітня 2002 року. №347/ 2002 // Дошкільне виховання. - 2002. - №7. – С.7.
13. Сунь Сяопэн. Научная статья по народному образованию и педагогике // Профессиональное образование в России и за рубежом. - 2016. - №4 (24).
14. Ушинський К. Д. Вибрані педагогічні твори / Ушинський К. Д. : В 2 т. – К.- 1983. – Т. 1.

Данилова Галина Степанівна. Професіоналізм викладача вищої школи з позицій акмеології: передумова якісної підготовки педагогічної професії – тьютор.

У статті розкриваються акмеологічні засади вдосконалення професіоналізму викладача вищої школи й мотиви, що зумовлюють його здійснювати саморух для досягнення власного «Акме». Представлено структуру «людського капіталу», акмеологічної моделі викладача, суть якої є передумовою для якісної підготовки тьюторів – нової педагогічної професії.

Ключові слова: акмеологія, тьютор, професіоналізм, «людський капітал», професійна модель, духовно-моральна культура, самовдосконалення.

Danilova Galyna. Professionalism of the Wikladacja Vishnoye school for the position of acmeology: the re-training of the training of pedagogical professors is a tutor.

The article reveals the acmeological principles of improving the professionalism of the teacher of higher education and the motives that make him carry out self-movement to the professional achievement of his own "Akme". The structure of "human capital", akmeologicheskogo model of the teacher is presented, the essence of which is a prerequisite for qualitative training of tutors - a new pedagogical profession.

Key words: acmeology, tutor, professionalism, "human capital", professional model, spiritual and moral culture, self-hypnosis.

ДЕМ'ЯНЕНКО Н. М.,

доктор педагогічних наук, професор,
Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова,
м. Київ, Україна

ЧАГРАК Н. І.,

кандидат педагогічних наук, доцент,
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника,
м. Івано-Франківськ, Україна

ПОЛОЖЕННЯ ПРО ІНСТИТУТ ОСВІТИ ЛЮДЕЙ ТРЕТЬОГО ВІКУ

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

- 1.1. «Положення про Інститут освіти людей третього віку» (далі – Положення) розроблене відповідно до Законів України «Про освіту» від 5.09.2017 р. № 2145-19 та «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. № 1556-18 (зі змінами, редакція від 01.01.2018, підстава 2233-19).
- 1.2. Зміст Положення узгоджено з позиціями Болонської (1999), Лісабонської (2000) і Копенгагенської (2002) декларацій; VI міжнародної конференції з освіти дорослих («CONFINTEA VI», 2009), Міжнародної ради з освіти дорослих (Дамаск, 2000); Софійської конференції освіти дорослих (Софія, 2002); «Меморандуму освіти впродовж життя» («Memorandum of Lifelong Learning») Лісабонського саміту Ради Європи (2000),